

Zaniklá sláva valašských křiváků

Po dvou ne příliš vydařených sezonách mohou houbaři díky poměrně deštivému létu s úsměvem říci, že skutečně našli houby (a to nikoli v přeneseném smyslu slova).

Lesy se pozvolna začínají plnit nejen gembami (jak se na Valašsku říká nejedlým houbám), ale i hříby (jak jsou u nás nazývány různé druhy hub jedlých) a samozřejmě i hříbaři.

A ke správnému hříbaři patří vhodný nůž. Tím nejpraktičtějším je kapesní zavírací nůž, jenž byl nejen na Valašsku nazýván křivák.

Výrobou valašských křiváků, pro něž bylo charakteristické užívání nebarveného přírodního dřeva na rukojeti, byl až do počátku 20. století náš region proslulý i za hranicemi země. Vyvážely se totiž do Vídně, Uher, Halče či Rumunska. Významnými křiváčkářskými obcemi byly především Růžďka a Bystrička, kde se zhotovovaly křiváky se

soustruženou „strúhanou“ rukojetí, a Ratiboř a Hošťálková, kde vznikaly křiváky s plochou rukojetí.

V rámci těchto dvou skupin

existovaly křiváky různých druhů, přičemž některé měly své speciální využití. Do první skupiny náležely např. ovsáky a tučtáky, levnější křiváky s nekutou

čepelí, nebo železnáky s tlustou rukojetí a pevnou čepelí, používané hlavně zahradníky a výrobci metel. Z druhé skupiny to byly třeba křesáky a křesáčky, které měly na hřbetě rukojeti ocelové „křesívko“ na rozdělávání ohně, křesáky špárákové měly navíc ještě „špárák“ na čištění dýmky.

Specialitou valašských křiváčkářů byl tzv. „sprašný“ či „skotný“ křivák. Jak napovídá význam těchto valašských slov – březí, jedná se o velký křivák s dutou rukojetí, v níž bylo uloženo 10 až 50 miniaturních křiváčků. Na hříby sice nevhodnější nebyl, ale jako upomínkový předmět sloužil už v roce 1854, kdy ho věnoval prženský farář a starosta císaři Františku Josefovi k zásnubám, v roce 1928 ho zase obdržel T. G. Masaryk při návštěvě Vsetína.

Kolekci více než 250 křiváků místní proveniencí má ve sbírkách vsetínské muzeum a některé z nich určitě budou ozdobou nových expozic po znovuootevření muzea v příštím roce.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV, Vsetín

Obř.: Skotný křivák s mladými. Foto: Fohlerová.